

แบบทดสอบเนื้อหาที่ทำนอาจารย์ตระหนักรายไป แบบทดสอบที่ ๑ ฝึกการคิดในทางคดีรัฐธรรมนูญ ดูให้เป็น

ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ได้มีคำวินิจฉัยและประกาศว่า สมาชิกภาพของนายหมื่นสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่สิ้นสุดลงเนื่องจากนายหมื่นได้อุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นเวลา ๓ วัน แล้วจึงสึกออกมา ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๕ วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้สมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดลงเมื่อเป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช นายหมื่นจึงฟ้องคดีต่อศาลปกครองเชียงใหม่เพื่อให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ที่ให้นายหมื่นพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ในระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองเชียงใหม่ นายหมื่นยื่นคำร้องต่อศาลว่า พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๕ วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้สมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดลงเมื่อเป็นภิกษุ ขัดหรือแย้งต่อเสรีภาพในการนับถือศาสนาที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๐ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน...” เพราะทำให้นายหมื่นไม่อาจใช้เสรีภาพในการนับถือศาสนาโดยการอุปสมบทเป็นภิกษุในขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลได้ ดังนั้นบทบัญญัติดังกล่าว จึงใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕ ขอให้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ศาลปกครองจังหวัดเชียงใหม่จึงส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ให้วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องหรือไม่และวินิจฉัยคำร้องอย่างไร

(ให้ฝึกคิด ก่อนดูเฉลย เป็นการฝึกฝน เพื่อประเมินตนเอง)

มานิตย์ จุ่มปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคคำ สมัยที่ ๗๙ พ.ศ. ๒๕๖๔

2

ธงคำตอบ ข้อสอบเนติฯ ข้อ ๕ สมัยที่ ๗๘ ปี ๒๕๖๕

คำร้องของนายหนึ่งเป็นการโต้แย้งบทบัญญัติในมาตรา ๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาตรา ๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๕ วรรคสอง ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลปกครองจะใช้พิจารณาในคดีฟ้องเพิกถอนคำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทั้งมีการให้เหตุผลว่าบทบัญญัตินั้นขัดด้วยมาตรา ๕ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๒ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องของนายหนึ่งไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๙๖ มาตรา ๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๕ วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้สมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดลงเมื่อเป็นภิกษุ ไม่ขัดหรือแย้งต่อเสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๓๑ แต่อย่างไรก็ดี เพราะเสรีภาพดังกล่าวนี้ยังคงมีอยู่ แต่เมื่อบุคคลนั้นเข้าสู่การดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล ก็ย่อมอยู่ในข้อจำกัดตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพราะผู้ที่เป็นภิกษุ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาลได้ (เทียบเคียงคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๔/๒๕๕๒)

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญภาคคำ สมัยที่ ๗๘ พ.ศ.๒๕๖๕

3

จุดแข็งของการเตรียมตัว
สอบในส่วนของวิชา
กฎหมายรัฐธรรมนูญ

เรื่องจริง คือ ตัวบทรัฐธรรมนูญ แม้
หับเลขมาตราแล้ว ๒๗๙ มาตรา ถือว่าเป็น
จำนวนมาก เมื่อต้องเตรียมตัวสำหรับการ
สอบข้อสอบเพียง ๑ ข้อ แต่หากเรารู้เรื่อง
จริงต่อไปว่า เนติฯ ไม่ได้นำทุกมาตรามา
ออกข้อสอบ เพราะรัฐธรรมนูญที่เนติฯ
เน้นไปที่สิ่งที่เกิดเป็นคดี ดังนั้น อย่างมาก
มาตราที่ต้องดูเพื่อเตรียมตัวสอบมีไม่เกิน
๓๐ มาตรา และหากดูจริง มาตราเด่น ๆ ก็
มีอยู่ประมาณ ๑๐ มาตรา

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญภาคคำ สมัยที่ ๗๘ พ.ศ.๒๕๖๕

4

แบบทดสอบที่ ๒ ก่อนไปต่อ

พนักงานอัยการฟ้องนายหนึ่งต่อศาลอาญาในข้อหาละเมิดลิขสิทธิ์ โดยการที่นายหนึ่งอัดเทปและถอดเทปคำบรรยายของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งโดยไม่ได้รับอนุญาต แล้วนำการถอดเทปดังกล่าวไปขายให้แก่ผู้สนใจ อันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๓๗ มาตรา ๒๗ ที่บัญญัติไว้ว่า “การกระทำความใดอย่างหนึ่งแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๕ (๕) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำความดังต่อไปนี้ (๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลง (๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน” ซึ่งมีบทกำหนดโทษไว้ในมาตรา ๖๔ วรรคสอง เพราะเป็นการทำเพื่อการค้า คือ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคคำ สมัยที่ ๑๙ พ.ศ.๒๕๖๙

5

ต่อ

ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลอาญา นายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลอาญา ๒ ประการ เพื่อให้ส่งต่อไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่

ประการแรก พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ มาตรา ๒๗ ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ วรรคสอง ที่รับรองเสรีภาพในทางวิชาการ จึงใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง

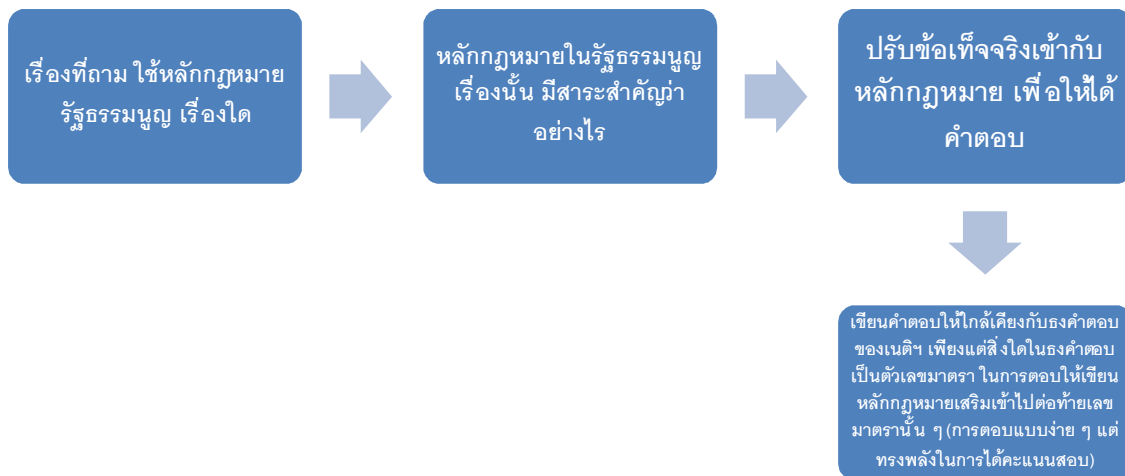
ประการที่สอง การจับกุมตัวนายหนึ่ง ดำรงไว้ได้นานเกินสมควรแก่เหตุ ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า ในคดีอาญา “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” จึงใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง

ให้วินิจฉัยว่า หากท่านเป็นผู้พิพากษาศาลอาญาที่รับผิดชอบคดีนี้ จะส่งคำร้องนี้อย่างไร

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคคำ สมัยที่ ๑๙ พ.ศ.๒๕๖๙

6

วิธีคิดในการหาคำตอบข้างต้น

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคคำ สมัยที่ ๑๘ พ.ศ.๒๕๖๑

7

หัวข้อการบรรยายตาม
หลักสูตรเนติบัณฑิตไทย
สีแดง คือ ส่วนที่ท่าน
อาจารย์ตระหนักรู้
บรรยายไปแล้ว

- ส่วนที่ ๑ หลักทั่วไปของกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน
- ส่วนที่ ๒ ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ การควบคุมกฎหมายและร่างกฎหมายไม่ให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๓๒ มาตรา ๑๔๘ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๓๑ และมาตรา ๒๓๓) การควบคุมการตราพระราชกำหนด (มาตรา ๑๗๓)
- ส่วนที่ ๓ คดีพิเศษตามรัฐธรรมนูญ (ที่ไม่ใช่กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ)
 - การส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกสภา
 - การพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
 - ฯลฯ
- ส่วนที่ ๔ สิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคคำ สมัยที่ ๑๘ พ.ศ.๒๕๖๑

8

วิเคราะห์ได้ว่า ในทางสถิติข้อสอบเนติฯ ภาพรวม

(๑) โดยหลัก เรื่องความคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะเรื่อง การควบคุมหลังประกาศใช้ มีการออกข้อสอบที่ผ่านจำนวนมาก ต่อมาพัฒนาออกใบชี้แจงเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการขัดแย้งในอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามด้วยคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แล้ววนกลับมาที่เรื่องควบคุมกฎหมายให้ใช้รัฐธรรมนูญ พร้อมกับเสริมด้วยเรื่องหลักสิทธิ และความคุ้มกันของสมาชิกสภา การฟ้องคดีโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ และคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (การอุทธรณ์คดีจากศาลฎีกา แผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ไปยังที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา) ตลอดจนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

นอกจากนั้น หากสังเกต จะพบว่า นิยมออกข้อสอบในลักษณะที่ถามว่าศาลยุติธรรม จะต้องส่งเรื่องที่ได้แย้งนั้น ๆ ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ แต่ระยะหลังอาจถามว่า หากท่านเป็นศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยคำร้องทั้งสองประการอย่างไร (สมัยที่ ๗๑ ปี ๒๕๖๐ สมัย ๗๒ ปี ๒๕๖๒ สมัยที่ ๗๖ ปี ๒๕๖๖ และมีการถามในเนื้อหาให้วินิจฉัยว่ากฎหมายขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่) เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญจึงสำคัญ

(๒) ข้อยกเว้น ในช่วงหลังรัฐประหาร ที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ข้อสอบออกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ เช่น หลักความเสมอภาค

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รัฐธรรมนูญ ภาคคำอธิบายที่ ๗๗ พ.ศ. ๒๕๖๖

9

แหล่งที่เป็นที่มาของ
การนำมาใช้ในการ
ออกข้อสอบ เรียงจาก
แหล่งที่นำมาออกมาก
ไปหาน้อย ได้แก่

(๑) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ รวมไปถึงคำพิพากษาศาลฎีกาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย

(๒) คำวินิจฉัยและ คำสั่ง ของ ศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ตัวบทและหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น เรื่องสิทธิเสรีภาพโดยเฉพาะในเรื่องความเสมอภาค เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกสภา

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รัฐธรรมนูญ ภาคคำอธิบายที่ ๗๗ พ.ศ. ๒๕๖๖

10

ต่อ

เรื่องจริงยิ่งกว่าจริงหลายท่านที่เตรียมตัวสอบเนติฯ มักนิยมติดการเตรียมตัวสอบในวิชาพิเศษทั้งหลายออก แล้วเหลือแต่วิชาหลัก คือ อาญา และแพ่ง เพราะเชื่อว่าวิชาพิเศษเนื้อหาไม่คุ้มกับการเตรียมตัว วิตดวงเอาช่วงใกล้สอบหากเวลาเหลือค่อยดู หรือไม่ทัน ก็เดาเอา อันนี้เป็นความเชื่อ แต่เรื่องจริง คือ เนื้อหาของกฎหมายพิเศษมากจริง แต่ขอบเขตที่ออกสอบไม่ได้มากอย่างที่เข้าใจ กลับเป็นในทางตรงกันข้ามกฎหมายพิเศษ เนื้อหาที่เตรียมตัวสอบน้อย หากเตรียมตัวให้ดี ศึกษาให้เข้าใจ ก็ย่อมจะทำข้อสอบได้ โดยได้คะแนนดี

ข้อสอบวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญปกติจะอยู่ในลำดับข้อที่ ๙ ของการสอบในวันแรก คือ วันสอบกฎหมายอาญา

11

มาตราสำคัญของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ ในการเรียนกฎหมายรัฐธรรมนูญหลักสูตรเนติฯ สกัดจากสถิติการออกข้อสอบ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา (ถ้าด้วยทฤษฎีสำคัญท่านท่องได้ จินต ตัวบทรัฐธรรมนูญเหล่านี้ ท่านก็ต้องท่องได้จึ้นนั้น)

๑. มาตรา ๕ ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

“มาตรา ๕ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

12

ข้อสังเกต

1. “ใช้บังคับมิได้” ยิ่งกว่า “โมฆะ” เพราะใช้บังคับมิได้ คือไม่เคยเกิดสิ่งนั้นขึ้นมาก่อนเลย ในขณะที่ “โมฆะ” สิ่งนั้นเกิด แต่เสียเปล่า เช่น นิติกรรมที่ตกเป็นโมฆะ เพราะมีวัตถุประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน นิติกรรมนั้นเกิด แต่เมื่อมีวัตถุประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยฯ ก็ตกเป็นอันเสียเปล่า
2. มาตรานี้สำคัญ เพราะเป็นการกำหนดความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ และกำหนดผลกรณีที่กฎหมาย กฎอื่นใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญว่า “ใช้บังคับมิได้”
3. ศาลที่จะวินิจฉัยว่า กฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ไม่ได้ผูกขาดโดย “ศาลรัฐธรรมนูญ” แต่ยังมีศาลอื่น เช่น ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม หรือศาลทหาร แล้วแต่กรณี เช่น “กฎ” ขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง

๒. การควบคุม กฎหมายมิให้ขัด รัฐธรรมนูญก่อน ประกาศใช้

“มาตรา ๑๔๘ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติใดขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๘๑

(๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๒) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า”

ต่อ

ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่มีใช้กรณีตามวรรคสาม ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป และให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๘๑”

ข้อสังเกต

1. ต้องเป็นการโต้แย้งว่า ร่างพระราชบัญญัติ “มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ” หรือ “ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ โต้แย้งได้ทั้งเรื่องเนื้อหาขัดรัฐธรรมนูญ และกระบวนการตราขัดรัฐธรรมนูญ ซึ่งต่างจากการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญหลังประกาศใช้ ที่ตรวจสอบได้เฉพาะในเรื่องเนื้อหาขัดรัฐธรรมนูญเท่านั้น
2. ในเรื่องกระบวนการตราขัดรัฐธรรมนูญที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ คือ กรณีที่ร่างพระราชบัญญัติผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรเข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภา แล้ววุฒิสภามีการแก้ไข ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องย้อนเรื่องมาให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาอีกครั้ง แต่หากไม่มีการย้อนเรื่องมาให้สภาผู้แทนพิจารณากลับนำร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ หรือกรณีที่จำนวนองค์ประชุมของสภาไม่ครบในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ (เกิดขึ้นจำนวนมากในสมัยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ)
3. กรณีในระหว่างการพิจารณาร่างกฎหมายของรัฐสภา หากสมาชิกรัฐสภาเห็นว่าเนื้อหาของร่างกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาไม่ได้ ต้องใช้วิธีการลงมติในสภาเพื่อแก้ไขมาตราหรือเนื้อหาส่วนที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ต่อเมื่อรัฐสภาพิจารณาร่างกฎหมายแล้วเสร็จจึงจะโต้แย้งเพื่อให้เสนอเรื่องสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้

๓. การควบคุม กฎหมายมิให้ขัด รัฐธรรมนูญหลัง ประกาศใช้ กรณีการ พิจารณาคดีในศาล

“มาตรา ๒๑๒ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย บังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าวหรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ”

มานิตย์ จันทา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคคำ สมัยที่ ๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๑

17

หลักเกณฑ์ในการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วย รัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วตามมาตรา ๒๑๒ มีดังนี้

- (๑) ต้องมีคดีอยู่ในศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร
- (๒) ต้องเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ
- (๓) บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โต้แย้งนั้นต้องเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้น
- (๔) ศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้ง
- (๕) บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โต้แย้งนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๕
- (๖) ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น

อนึ่ง ในมาตรา ๒๑๒ นี้คำว่า “ศาล” หมายถึง ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร

มานิตย์ จันทา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคคำ สมัยที่ ๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๑

18

๔. การควบคุม กฎหมายมิให้ขัด รัฐธรรมนูญหลัง ประกาศใช้ กรณีเสนอ เรื่องให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินเพื่อพิจารณา ส่งเรื่องต่อให้ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัย

มาตรา ๒๓๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองและให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชานิติศาสตร์ ปีที่ ๖๗ พ.ศ. ๒๕๖๗

19

ข้อสังเกต

“กฎหมาย” ต่างจาก “กฎ คำสั่ง ฯลฯ” เพราะแยกเขียนคนละอนุมาตรา

“กฎหมาย” (เรียกกันทั่วไปว่า “กฎหมายที่ตราขึ้นโดยอำนาจนิติบัญญัติ”, “กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญ”) ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด และกฎหมายอื่นที่เทียบเท่า (เช่น ประกาศคณะปฏิวัติ)

“กฎ” ได้แก่ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ที่ออกโดยหน่วยงานรัฐ (นิยามตาม พรบ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙)

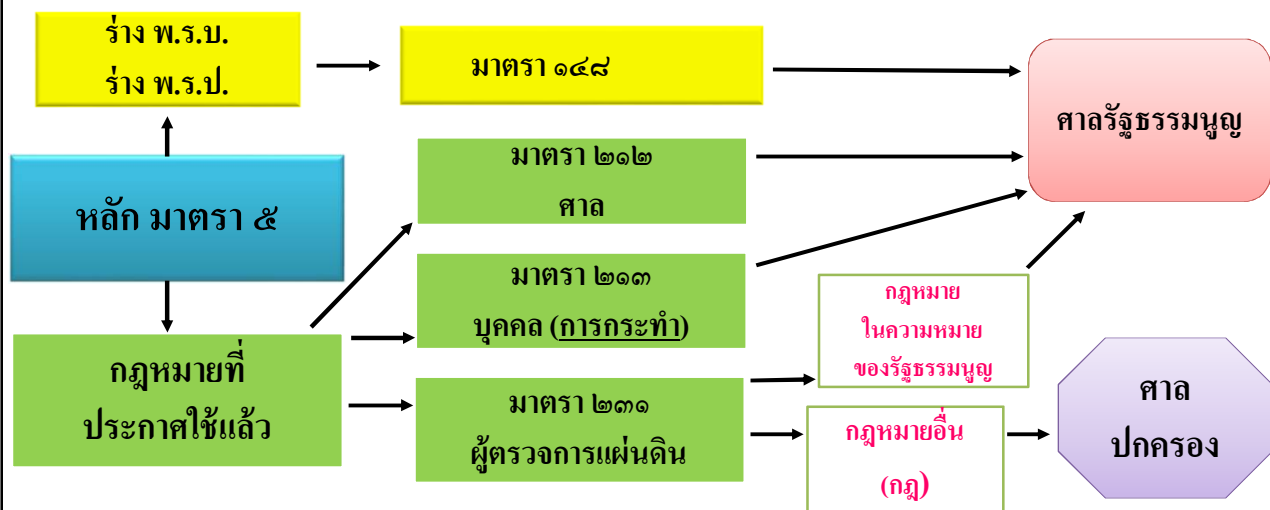
20

๕. การควบคุม การกระทำ ไม่ให้ขัด รัฐธรรมนูญ โดยตรง

“มาตรา ๒๑๓ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

21

แผนผังระบบการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐

๖. การควบคุมการตรา พระราชกำหนด

“มาตรา ๑๗๓ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นเพื่อวินิจฉัย และให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็น และให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลใช้บังคับมาแต่ต้น

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่”

23

มาตรา ๑๗๒

“มาตรา ๑๗๒ ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสามัญวิสามัญเพื่อพิจารณานุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็วถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติหรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบต่อกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น”

24

มาตรา ๑๗๒ ต่อ

หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดและพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคสาม ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไปนับแต่วันที่มีการไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของสภาผู้แทนราษฎรและของวุฒิสภา และการยืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

๗. การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มาตรา ๑๙๕ ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยให้เลือกเป็นรายคดี

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ต่อ

วิธีพิจารณาของศาลปกครองของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครองของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

การวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามวรรคสี่ ให้ดำเนินการโดยองค์คณะของศาลฎีกาซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาซึ่งไม่เคยพิจารณาตัดสินมาก่อน และได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนเก้าคน โดยให้เลือกเป็นรายคดีและเมื่อองค์คณะของศาลฎีกาดังกล่าวได้วินิจฉัยแล้ว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาให้ผู้ไต่พินจากตำแหน่ง หรือคำพิพากษานั้นมีผลให้ผู้ไต่พินจากตำแหน่ง ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์ตามวรรคสี่หรือไม่ ให้ผู้พ้นตำแหน่งตั้งแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ตามวรรคสี่ และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคห้า ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครองของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

27

๘. การส่งเรื่องของ ป.ป.ช. กรณีผู้ดำรงตำแหน่งร้ายผิดปกติดุจจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

มาตรา ๒๓๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓๖ ในกรณีที่มิเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินผู้ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา ๒๓๕ (๑) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้สวนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ได้สวนให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

28

ต่อ

(๑) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาโดยอนุโลม

(๒) กรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

29

ต่อ

เมื่อศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้องให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ผิดกรณีหรือกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นและจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้

ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหามีความผิดฐานร่ำรวยผิดปกติหรือทุจริตต่อหน้าที่ ให้ริบทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำความผิด รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

30

ต่อ

การพิจารณาของศาลฎีกาและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้นำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้ศาลมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้

ให้นำมาตรานี้มาใช้บังคับแก่กรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๓๔ (๓) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นด้วยโดยอนุโลม

หมายเหตุ-ต้องดูพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบ

๙. เอกสิทธิ์ของสมาชิกสภา

“มาตรา ๑๒๔ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริวารของรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

ต่อ

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าสมาชิกกล่าวถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความเสียหาย ให้ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมของสภานั้น ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณาการรายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด ซึ่งได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วยโดยอนุโลม”

มานิตย์ จันทา กฎหมายรัฐธรรมนูญภาคคำอธิบายที่ ๘๗ พ.ศ.๒๕๖๗

33

๑๐. ความคุ้มกันของสมาชิกสภา

“มาตรา ๑๒๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้

ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องส่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับร้องขอโดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา”

มานิตย์ จันทา กฎหมายรัฐธรรมนูญภาคคำอธิบายที่ ๘๗ พ.ศ.๒๕๖๗

34

ความคุ้มกันของ กกต.

“มาตรา ๒๒๗ ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือเมื่อประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คမ်း หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับกรรมการการเลือกตั้งในขณะกระทำความผิด หรือจับหรือคမ်းกรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ แต่ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคမ်းให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่เป็นผู้ดำเนินการ”

มานิตย์ จุลปา กฎหมายรัฐธรรมนูญภาคคำ สมัยที่ ๑๙ พ.ศ.๒๕๖๙

35

แบบทดสอบหลัง ให้ภาพรวมตัวบท สำคัญ

พนักงานอัยการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นโจทก์ในคดีอาญา หมายเลขดำที่ ๒๒๖๐/๒๕๖๙ ฟ้องนายสมชาย เป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ข้อหาฝ่าฝืน คำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งได้รับมอบอำนาจจากนายกรัฐมนตรี เรื่องระงับการเพาะเลี้ยงกิ้งกูดดำ เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

จำเลยให้การปฏิเสธสรุปได้ว่า ไม่ได้เลี้ยงกิ้งกูดดำในระบบความเค็มต่ำ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาออกคำสั่ง ที่ ๑๖๔๙/๒๕๖๙ เกินอำนาจของคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ เพราะคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระบุให้ระงับการเพาะเลี้ยงกิ้งกูดดำในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยเด็ดขาด จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ใช้บังคับกับจำเลยมิได้ ทั้งคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙

มานิตย์ จุลปา กฎหมายรัฐธรรมนูญภาคคำ สมัยที่ ๑๙ พ.ศ.๒๕๖๙

36

ต่อ

เนื่องจากการห้ามเพาะเลี้ยงกุ้งทุกระบบเป็นการลิดรอนสิทธิของผู้เลี้ยงกุ้งที่มีการจัดการที่ดี ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความมุ่งหมายให้มีการรักษาสังแวดล้อม การใช้กฎหมายดำเนินการกับผู้ที่มีได้ก่ออันตรายต่อสิ่งแวดล้อม จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น คำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาดังกล่าว จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และ มาตรา ๔๐ เนื่องจากอ้างอำนาจในการออกคำสั่งไม่ถูกต้อง เพราะกฎหมายเฉพาะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ วรรคสอง หมายความว่าถึงกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายรัฐสภา มิใช่คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยฝ่ายบริหาร นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นกฎหมายทั่วไปมุ่งส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมทุกชนิด ซึ่งมีได้เจาะจงในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ การออกคำสั่งลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือการประกอบอาชีพของประชาชนชาวไทย จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นอันใช้บังคับมิได้

ต่อ

การออกคำสั่ง ที่กระทำหลังจากผู้ร้องประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งแล้ว เป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง กฎหมายที่ศาลจะนำมาใช้บังคับแก้คดีของผู้ร้อง คือ คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ และคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ ๑๖๔๙/๒๕๖๙ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และ มาตรา ๔๐ ดังนั้น จำเลยจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่งประเด็นปัญหาข้างต้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

หากท่านเป็นผู้พิพากษาศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่รับผิดชอบคดีนี้ ท่านจะวินิจฉัยคำร้องของจำเลยอย่างไร เพราะเหตุใด

พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติฯ มาตรา ๕

“มาตรา ๕ เมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภัยอันตรายต่อสาธารณชนอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ หรือภาวะมลพิษที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษซึ่งหากปล่อยไว้เช่นนั้นจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือก่อความเสียหายต่อทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐเป็นอันมาก ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลใด รวมทั้งบุคคลซึ่งได้รับหรืออาจได้รับอันตรายหรือความเสียหายดังกล่าว กระทำหรือร่วมกันกระทำการใด ๆ อันจะมีผลเป็นการควบคุมระงับ หรือบรรเทาผลร้ายจากอันตรายและความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ในกรณีที่ทราบว่าบุคคลใดเป็นผู้ก่อให้เกิดภาวะมลพิษดังกล่าว ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งบุคคลนั้นไม่ให้กระทำการใดอันจะมีผลเป็นการเพิ่มความรุนแรงแก่ภาวะมลพิษในระหว่างที่มีเหตุภัยอันตรายดังกล่าวด้วย

อำนาจในการสั่งตามวรรคหนึ่ง นายกรัฐมนตรีจะมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการภายในเขตจังหวัดแทนนายกรัฐมนตรีได้ โดยให้ทำเป็นคำสั่ง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้สั่งตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในการปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีได้สั่งตามวรรคสองแล้ว ให้ประกาศคำสั่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาโดยมีชักช้า”

มาโนชญ์ อุนปา กฏหมายรัฐธรรมนูญ ภาคคำ สมัยที่ ๗๗ พ.ศ. ๒๕๖๗

39

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐

“มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงพอเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น”

มาโนชญ์ อุนปา กฏหมายรัฐธรรมนูญ ภาคคำ สมัยที่ ๗๗ พ.ศ. ๒๕๖๗

40